

93589.

et

С. ЧЕРКАСЕНКО

ЛѢСОВѢ ЧАРЫ

ПЛАСТОВА КОМЕДИЯ НА 2 ДѢѢ

С. ЧЕРКАСЕНКО

ЛѢСОВѢ | ЧАРЫ

139639

ПЛАСТОВА КОМЕДІЯ НА 2 ДѢВЬ

НАКЛАДОМ „ПЛАСТУНА“ В УЖГОРОДѢ.
КНИГОПЕЧАТНЯ АКЦ. ТОВ. „УНІО“ :: 1924

8-3589.

SLOVANSKÁ KNIHOVNA

3186244921

14502

ДЪЕВЪ ОСОБЫ:

Иван Когальскій, лѣкарь,
Марія, його дружина.

Наталка, пластове имя Береза 12 л. } их
Кость, пластове имя Листок 10 л. } дѣти
Ганна, рѣдна сестра Когальского, стара
дѣвка.

Юльцо, еѣ небѣж, пластове имя Жучок
10 лѣт.

Колосочок }
Поточок } пластуни

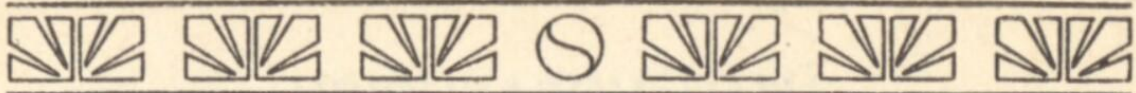
Баба-Яга.

Лѣсовик.

Водяник.

Дух земскій.

Русалки и мавки, пластунки, пластуни.

І. ДѢЯ.

Витальня в домѣ лѣкаря Когальского. Просто — дверь и два вѣкна на вулицю. Лѣворуч и праворуч теж дверь.

Недѣля. Ранок. Крѣзь вѣдчиненѣ вѣкна лине дзвѣн до службы Божоѣ. В кѣмнатѣ повно соняшного сѣйва.

Коли завѣсу пѣдноситься, Когальскій в халатѣ, пантофлях и ковпаку лежитъ на канапѣ и курить люльку з довжелезным чубуком.

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(насвистуе мелодію Гимна: Подкарпатскіѣ Русины.)

ПАНѢ МАРІЯ

(входитъ з кошиком: була на торгу; зупиняється на спѣв и сміється).

Ось глянь...Иване!...Чуеш ты?...Иване!...

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(не чуючи).

„Народный голос зове-е-ет вас...“

ПАНЬ МАРІЯ.

Та хто там зве такого лѣнюха!

Ген-ген вже сонечко, а вѣн нїяк не встане:

И грѣх, и сором, и смѣха!...

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(пѣдводиться й сѣдає).

Се душко, ты?...

ПАНЬ МАРІЯ

(пѣдходить ближче).

Та я-ж, мое коханя, —

И дзвѣн, и сонце из вѣкон,

А вѣн — „лишѣть глибокій сон“ —

А сам аж пухне вѣд лежання.

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Е, душко, ты дарма...

Роблю и я якусь роботу:

Не раз же бачила и ты сама,

Що я пишу... и не якусь марноту...

ПАНЬ МАРІЯ.

А що?...

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Граматику...так... руського языка.
О, душко, праця се велика!

ПАНЪ МАРІЯ.

Та и без того безлѣч их,
Грамерик тых,
А дѣти все не знають, як писати.

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Моя правдива вже... се треба знати...

ПАНЪ МАРІЯ

(смѣється).

Та бачила, що пишеш третій рѣк,
И все на восьмѣй щось сторѣнцѣ.

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(не слухаючи).

Се раз. Як патріотцѣ, як русинцѣ,
Повинно быть тобѣ приємно: чоловѣк
Твоѣй теж и для народу хоче жити.
А друге: вже давно
Зробить збираюсь дѣло й ще одно —
Вписатися у члени до „Просвѣты“.

ПАНЪ МАРІЯ.

Та чую й се вже рокѣв з два.

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(не слухаючи).

До сього ще на „Дом Народный“
Збираюсь вкладку дать. А правда-ж, вчинок
[благородный?

Ты бач сама, що дѣла повна голова.

ПАНЪ МАРІЯ

(смѣється).

Та бачу-ж, бачу... Як там дѣти?

Вже повставали, чи ще нѣ?

Як нѣ, то треба поспѣшити...

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(бе себе долонею по лобѣ).

Из думки выпало менѣ!

Сьогодні-ж у табор?...

ПАНЪ МАРІЯ.

Та у табор-же.

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(хоче підвестись).

Стривай! збуджу их в-мить:

Нехай встають и приберуться борше...

ПАНЪ МАРІЯ.

Менѣ-ж се трапилось зустріть

Из Юльцом Ганну. На проходѣ

Вони удвох. Ой, Боже-ж мѡй!
Запобѣжи хоч ты тѡй шкодѣ?
Ты-ж дядько теж...

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(здивовано).

Що? Шкодѣ? Та якѡй?

ПАНѢ МАРІЯ.

Для хлопця-ж се — страшенна небезпека!
Ты тѡльки уяви:
На дворѣ пражить сонце, спека,
Вона-ж його из нѡг до головы
Завинула в якесь лахмѣтя.

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Се справдѣ той...

ПАНѢ МАРІЯ.

Малый дѣтвак

Аж плаче, бѣдний...

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Гм... се так-так!

ПАНѢ МАРІЯ.

Се-ж злочин, голубе, страхѣтя!
Иде и пріе, далебѣ!

На плечах плед, а на ногах кальошѣ.
Звернуть увагу раджу я тобѣ
На сѣ порядки прехорошѣ.

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Авже-ж, авже-ж... Ты не турбуйсь,
(Повертае голову до правых дверей).

Агов, писклята!

Невже спите еще до ката?

ГОЛОС КОСТЯ.

Мы зараз, тату!

ПАНЪ МАРІЯ.

Ты-ж справуйсь

Из ними тут, а я швиденько

В дорогу щось зготую им.

(Выходить лѣворуч).

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Гей, пластуни! а-ну хутенько!

Идѣть сюди, — щось оповѣм!

(Наспѣвуеть).

„Гей пластуни! гей, юнаки!

Житя не жарты, не казки...“

(Заплутується.)

Чи як воно?...

(З правых дверей выбѣгають Кость и Наталка — бадьорѣ, веселѣ, здоровѣ).

А!...

КОСТЬ и НАТАЛКА

(стають перед батьком, жартома ушикувавшись и поздоровляючи).

Розказ, пане команданте!

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(заметившись ихньою веселѣстю, вступае им у тон).

Як так, то позѣр! Струнко станьте!

Дивись пильнѣш у вѣчи, в лоб!

И яко мога бѣльш завзятя.

А-ну, малый: пластове гасло Пѣдкарпаття?

КОСТЬ.

О, розказ, пане команданте: СКОБ!

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(курить люльку).

О, бачу поступ безумовный!

А-ну, мала, без перепон

Скажи про пластовый закон!

НАТАЛКА.

Пластун повинен бути словный.

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(тупнувши ногою.)

Чудово! Так и запиши:

Як пес червивый, не бреши!

Сказав — слова повиннѣ быть тривалѣ!

А-ну, дитинко, далѣ!

НАТАЛКА.

Пластун е краю вѣрный сын,

Пластун е гѣдный сын своего народу.

Поможе вѣн, як бачить десь пригоду,

И добрый вчинок хоч один

Що дня и сам вѣн зробить...

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(задоволено).

Стѣй! Чудово!

Що доброго зробили вы

Сьогодня? Ну, малый?

КОСТЬ

(ледви втримуючись од смѣху).

Готово!

Умились мы и наготовили саквы

Своѣ, щоб вырушить в дорогу.

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Стривай, малый: для себе се,
А для других?

КОСТЬ.

Чи мали-ж змогу?
Свое зробили ще не все.

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Ха-ха-ха-ха! Вперед про себе дбаеш?
Практичний з-бѣса, бачу, ты!
Про те — як, бачу, не крути,
А рацію свою ты маеш.
Та вже ходѣть обойко вы сюды,
Цѣлуйте батька и сѣдайте...

(Наталка и Кость кидаються батькови на шию, обнимають и цѣлуютъ, а вѣн в сейчас говорить далѣ)

Та легше, хлопче... пѣдожди...

Ну, так...

(Наталка и Кость сѣдають — одно по один, а друге — по другій бѣк батька).

Тепера добре наслухайте.

А я вам казку розповѣм...

КОСТЬ

(тре очи).

Ой, тату! з люльки дым —

Аж очи їсть. А пластунови
 Курить не вольно .. бо тютюн...

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Нехай не курить, хто пластун.
 Вы пластуни — и не курѣть, здоровѣ!
 А ты ось слухай, що скажу, и не заважай!
 Було се десь-не десь, не в нашом царствѣ,
 Не в нашом славном господарствѣ,
 А там, де вже всѣм землям край,
 Умер король, зоставив сына,
 Де не взялась Яга стара,
 Вхопила хлопчика з двора, —
 И зник навѣки сиротина.

КОСТЬ и НАТАЛКА

(разом).

Куди-ж, куди, татусю, — в лѣс?

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(таємниче.)

Достав про се я певнѣ вѣсти.
 Вони у нашом славном мѣстѣ.
 Хлопчина рѣс собѣ та й рѣс,
 А баба пильно доглядала,
 Його здоровя пильнувала:

Узимку з хаты не пускала,
 А влѣтку тепло одягала,
 Якимись лѣтками поѣла,
 На прохѣд хорого водила —
 В кальошах, в шапцѣ и в кожусѣ.
 И хлопецъ бѣдный в тѣй задусѣ
 Од лѣкѣв бабиных вмирав,
 Нѣколи й волѣ не зазнав,
 И з дѣтьми не гуляв нѣколи,
 Хоч вже, як всѣ, ходив до школы,
 Хоч записався був у пластуни...

КОСТЬ и НАТАЛКА

(ляпаючи в долонѣ.)

Мы знаем, знаем, знаем! —
 Се тѣтка й Юльцо!... Се вони!

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(посмѣхаючись.)

Житя не стало йому раем,
 Як иншим дѣтям...

НАТАЛКА.

Що-ж робить?

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

Вы-ж пластуни — допоможѣть.
Сьогодні вы для других не зробили
Нѣчого ще, то от — напружте силы
И дѣло добре зробѣть.

КОСТЬ.

Як вѣн почув, татусю, вчора,
Що мы сьогодні до табора
У лѣс збираємось, у горы,
То аж заплакав, далебѣ!

НАТАЛКА.

А я гадаю так собѣ:
Прохати тѣтку, щоб в таборы
Пустила Юльця...

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Ха—ха—ха!

Не буде, квѣтко моя, дѣла:
Я раз казав — од ляку аж зомлѣла
Й зробилася така лиха,
Що вже й не рад був своѣй радѣ.
Вѣдтогдѣ чути вже про пластунѣв
Не хоче: пласт ѣй на завадѣ,

А вже табор и поготѣв.
Щось инше выгадай.

КОСТЬ.

Вже знаю :
Мы просто выкрадем його.

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

А як ?

КОСТЬ.

Єще не знаю я того,
Але як трохи погадаю,
То зробим дѣло...

ГОЛОС ГАННЫ

(за вѣкнами.)

Йди, иди-ж !

Будь чемный, дядькови вклонися
И тѣтцѣ теж...

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(злякано.)

Вона!... Гляди-ж

Не дай там маху й не барися,
Бо скоро час и в таборы
Збиратись и рушати.

Идѣть до себе до кôмнаты
И там мѣркуйте. Раз, два, три!

(Дѣти зникають праворуч).

ПАНЪ ГАННА

(худа, тонка, як скипка, сувора; одягнена по-осѣнному; выпихає в дверѣ Юльця, потôм сама входить).

Добридень!

(Побачивши вôдчиненѣ вôкна.)

Що?!... я так и знала, —

Та ты-б вже все поодчиняв!

(Кидаєт, ся до вôкон, зачинає их и струшує порох з рукавичок).

Пху! пху!

(До хлопця.)

А що тобѣ казала?

Чому-ж ты ловиш гав!

ЮЛЬЦО

(одягнений так, як розповѣдала перед сим панѣ Марія, пôдходить до дядька, човгає нѣжкою и вклоняється, подаючи руку).

Добридень, дядю!

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(оглядає його, посмѣхаючись).

Так... Здоров, козаче!

ПАНЪ ГАННА

(нюхаючи повѣтря).

А начадив, як из каглы!
Та кинь ты люльку, небораче.
И поганѣ тїєѣ не пали! ..

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(смокче чубука).

Погасла-ж люлька вже давно,
Та и вѣдчинене було вѣкно.

ПАНЪ ГАННА

(з жахом).

Ой, Боже-ж мѡй! та ты в халатѣ?!
При дамѣ?! Збожеволѣв ты?
Чи лѣнь сурдута одягти?

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(посмѣхаючись).

А що хїба?... В своѣй я хатѣ.

ПАНЪ ГАННА.

Але-ж при дамѣ... при менѣ?...

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(вже нервуючись).

Облиш-бо, сестро, сѣ дурницѣ:
Не до лица старѡй дѣвицѣ
Вони...

ПАНЪ ГАННА.

Що? що!... Ты смієш? Нѣ, о нѣ!

(Хапає за руку хлопця).

Ходѣмо, Юльцю! Тут навчишся
Вод дядечка такого ты...

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Та сядь-бо ты! чого яришся?

ЮЛЬЦЬО.

Я хочу тут... Куды ити?

ПАНЪ ГАННА

(злякано).

Що? що? Не слухать тѣтки, злый хлопчина?

Переступити ще не встиг

Вон дядькѣвскій порѣг —

И вже не та дитина!

Як бачу, тут така вже атмосфера —

Нечемности, и хлопства, и образ...

Я зарѣкалась вже не раз...

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Облиш, кажу! бо се-ж химера...

ПАНЪ ГАННА

(верескливо).

Що? що? Химера, кажеш ты, халат?

Та пѣсля сього ты менѣ не брат!

(Хапае Юльця за руку).

Нога моя тут бѣльш...

ПАНЪ МАРІЯ

(выходить злѣва з пакуночками в руках).

Що сталося?

Добридень, сестро!... Чую крик, —

Гадала з вулицѣ, аж се мѣй чоловѣк.

Та й ты чогось рознервовалась.

ПАНЪ ГАННА.

Твѣй чоловѣк, вже выбач, хам,

Коли при дамах у халатѣ...

ПАНЪ МАРІЯ

(не слухаючи).

Добридень, Юльцю!... Чом не там

Ты з дѣтьми, у кѣмнатѣ?

Наталко, Костю! йдѣть сюди!

(Дѣты выходятъ.)

Идѣть до тѣтки привѣтайтесь,

А Юльця теж вѣзьмѣть туды.

НАТАЛКА й КОСТЬ

(поздоровляють, як пластуни).

Добридень, тѣточко!...

ПАНЪ ГАННА

(сѣдає .

Втѣшайтесь!

Як сам незграба, то й з дѣтей

Вѣн поробив якихсь жовнѣрѣв:

Нема, щоб привѣтатись, як в людей.

Чи думаєш зробити з них ты звѣрѣв?

(Пан Когальскій смѣється).

ПАНЪ МАРІЯ

(тож посмѣхається).

А се вѣзьмѣть в своѣ саквы:

На першій час вам вистане до хлѣба.

(Вѣддає Наталцѣ пакуночки).

Ячка тут, печена рыба,

И шинка, й сир. Готовѣ-ж вы?

НАТАЛКА.

Спасибѣ, мамочко! Мы вже готовѣ.

(Пан Когальскій шепочеться тым часом з Костем .

ПАНЪ МАРІЯ.

А ты, Юльцюню, роздягнись.

(Роздягає його).

Та слухай, сестро, скаменись!
В калыошах вѣн?

ПАНЪ ГАННА.

Зате здоровый!
На дворѣ вохко...

ВСЪ

(здивовано)

Вохко?!...

ПАНЪ ГАННА.

Та чога вы?
Авже-ж, що так: тому три днѣ
Вночи був дощ, то вохко й досѣ.

(Загальный регѣт).

А що-ж по вашому: робити як менѣ?
Вже досить ваших, трохи що не босѣ...
Застудяться, як стѣй.

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

У липнѣ, в спеку, серед лѣта?
Та де е розум, сестро, твоѣй?

(Дѣти користуються розмовою й тѣкають з кѣм-
нати до себе. За який час Наталка вертається й
выходить дверима лѣворуч).

ПАНЪ ГАННА.

Наш брат людина був гоноровита,
 Не хлоп, не гречкосѣй,
 Чому-ж, вмираючи, свого вѣн сына
 Вѣддав менѣ, а не тобѣ?
 Бо мѣркував небѣжчик так собѣ:
 Сестра шляхетна є людина
 И вихованя має, и знаня,
 И хлопця выведе напевне в люди:
 Манери, выгляд — все вѣн мати буде.
 А ты все робиш навманя.
 Чи в товариствѣ, чи на балѣ
 Вѣн не шелихвѣст той, що лиш круть-верть...

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

И робиш ты людину в футералѣ.
 Чи се-ж юнак?...

ПАНЪ ГАННА

обурено)

А хто-ж?

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Козина смерть!

ПАНЪ ГАННА

(затуляє уха).

А выразы! як на базаръ!

ПАНЪ МАРІЯ.

А й справдѣ, Ганно, вѣн такій...

Мов недокровный та худый...

ПАННЪ ГАННА.

Та вашим, певне, не до пары!

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Щоб знала ты! Як яблучка моѣ,

А твоѣй — як та гниличка.

И все фантазіѣ твоѣ,

Химера, вытребеньки все, дурничка!

Тебе саму, як ту калѣку,

Без жадных слѣв и без розмов

Потрѣбно взяти пѣд опѣку.

ПАНЪ ГАННА

(обурено схоплюється з мѣсця).

Ты знов свое? Образив раз и знов...

ПАНЪ МАРІЯ.

Стривай-бо, Ганно, не хвилюйся;

Спокѣйнѣш слухай. Ось сѣдай...

Сьому покласти треба край.

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Чого ты скачеш? Угамуйся!...

(Панъ Ганна ображено сѣдае).

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(наливае з карафи).

Щоб заспокоѣтись — воды ковтни,
А правду выслухай до краю.

ПАНЪ ГАННА.

Твою я думку добре знаю :

Щоб Юльця записати в пластуни.

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Та вѣн записаний, здається...

ПАНЪ ГАННА.

Та звѣдти я його взяла.

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Нащо ?

ПАНЪ ГАННА.

Чи-ж залишить його могла
Мѣж розбишаками ?

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

То не минеться
И знову записать туды.

ПАНЪ ГАННА.

Та Боже крий!

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Ось выпий ще воды
И слухай. Облиш своѣ химеры
И Юльця дай у пластуни.
Гаразд?

ПАНЪ ГАННА

(махае руками).

Та Боже борони!

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(смѣється).

Чому? Боѣшся за манери?
А знаеш ты, яких манер там вчать?
Дѣзналась бы, то-б не боялась...

ПАНЪ ГАННА.

Облиш, облиш, не хочу й знать ..

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Е, нѣ... Щоб ты переконалась,
Яких манер учать тых розбишак,
Послухаеш сама ты,
Що скаже мѡй юнак.
Гей, Костю!

КОСТЬ

(выбѣгае з правых дверей .

Я!

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Он тѣтка хоче знати,
Що каже вам закон ваш пластовый
Про вашу з людьми поведѣнку.
Иди-но ближче на хвилинку!
Кажи про се ты тѣтонцѣ своѣй.

КОСТЬ

(рапортуе ставши струнко).

Пластун поводиться все чемно, по лицарски,
Вѣн не зобидить нѣ звѣрят, анѣ ростин,
Свѣдомый карности вѣн по-жовнярски,
Усмѣхнений, веселый вѣн,
Як сонця и природы сын.
Пластун повинен быть ошадный,
Щоб завше мати чим допомагать,
И як родини сын порядный,
Не бути ѣй в тягар, а працювать.
В думках, у мовѣ и у вчинках,
Також на тѣлѣ вѣн повинен чистым быть.

Не це, не курить вѣн, — його се путь
У всѣх житя становищах, у всѣх його вѣд-
[тѣнках.

(Наталка виглядає з лѣвх дверей, потѣм нѣким,
крѣм Костя, не помѣчена, переходить з вузлом
комнату й зникає праворуч .

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(що пѣдчас Костевоѣ промовы притоптував у
такт ногою).

Що, чула, сестро ? Добре ? Скажеш — нѣ ?
Иди, мѣй хлопчику, знов до забавы
Щоб справно все було менѣ !
Ты розумієш ? (Пѣдморгує Костеви).

КОСТЬ

(посмѣхається).

Зроблено уже пѣв справы.

(Выходить).

ПАНѢ ГАННА

(мягше).

Усе се красне на словах,
На дѣлѣ-ж — лихо з тыми пластунами :
А надто — як з пѣснями
Та машерують по пляцах.
На-дворѣ сонце, порох чи негода,

Вони-ж, розкривши рот,
Усим тым дыхають! Се-ж шкода:
Застудиться — не обберешся тых турбот.

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Чому-ж моѣ не застудились,
Хоч цѣлый рѣк у пластунах?

ПАНѢ ГАННА.

Твоѣ?... Такѣ вже, мабуть уродились...
А ще по тых... по таборах..
То вже нещастя й там... так-само...

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Нѣчого, сестро: пѣде твоѣй
До табору...

ПАНѢ ГАННА

(махае руками злякано).

Та Боже крый!...

Я не пущу нѣзащо!

КОСТЬ

(выглянувши з дверей).

Мамо!

ПАНѢ МАРІЯ

(пѣдводиться и выходитъ).

Йду.

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

А я кажу, що буде.

Його и не пѣзнаеш ты тодѣ:

(Показує руками).

Наллються лица, скрѣпнуть груди,

Змѣцнѣють кости молодѣ.

ПАНѢ ГАННА.

А як застудиться, заслабне?

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Ну що-ж... не дуже, правда, се привабне,

Та що-ж робить?

Щоб щось зловить,

То треба-ж, душко, и погнатись.

Бува всього, все може статись ..

ПАНѢ ГАННА

(иронично, ущѣпливо).

О, дякую, мѣй брате дорогій,

За сѣ привабнѣ перспективы!...

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Чому-ж заслабне конче твоѣй?

Хоч вѣн у тебе й хоробливій...

ПАНѢ ГАННА.

И зовсѣм нѣ!

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(не слухаючы).

...але в лѣсах,

У горах, в чистом полѣ,
 В повѣтрѣ свѣжому, на волѣ,
 У вправах, в працѣ, в молодечих грах
 Вѣн набереться силы, крови,
 На личенько його блѣде
 Здорова барва упаде,
 И буде сам мѣцный, здоровый.
 А в тебе вдома що?... Тюрма!
 Та ще як вѣкон не одчиниш,
 То не оглянешся й сама,
 Як вѣд задухи з ним загинеш...

ПАНѢ ГАННА

(образливо).

Та що ты выгадав! У мене в хатѣ...

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(не слухае).

А там... ты тѣльки уяви...

ПАНѢ МАРІЯ

(выходить весела, ледви стримуючись од смѣху).

Уже наговорились вы?

А там так весело, у тѣй кѣмнатѣ.

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

О, ще-б пак!...

ПАНЪ ГАННА

(злякано).

Там зачинене вѣкно?

ПАНЪ МАРІЯ

(смѣється).

О, так, сидять, як в домовинѣ. (По павзѣ).

Хотѣла я спитать про дѣло, про одно...

Ты Ганно, розумієшся в начиню

В кухоннѣм?

ПАНЪ ГАННА.

Так.

ПАНЪ МАРІЯ.

Купила тут я одну рѣч,

А як до неѣ приступити —

Сього не втну. Нова се рѣч...

И хочу я тебе просити...

Ходѣм на кухню, то побачиш там.

(До чоловѣка)

А ты б вже вылѣз из халату!

Чи ще не час?

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(пѣдводиться, позѣхаючи).

Нѣ, нѣ: тепер вже самый раз...

(Панѣ Ганна суворо оглядає його з призирством и демонстраційно повернувшись, виходить за Марією).

Вже пѣзно досѣ...

КОСТЬ

(обережно одхиляє дверѣ).

Тату!

А тѣтка де?

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(зрадѣвши).

Нема, нема!

Ну, як же, хлопче, наша справа?

(Кость смѣливо виходить и киває головою тым, що в кѣмнатѣ. За ним виходять Наталка и Юльцо. Всѣ трое в повнѣм походнѣм пластовѣм строю, з саквами за плечима и вузлами в руках).

Се все зробили крадькома?

(В захватѣ плеще в долонѣ).

Чудесно сину! Слава, слава!

(Обнимає хлопця и других).

КОСТЬ

(пошепки, але весело).

Татусю, до стрѣваня! Вже зѣбрались.

НАТАЛКА.

Татусю любый, будь здоров!

ЮЛЬЦЬО.

(весело).

Спасибѣ, дядечку!

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(пошепки).

Ша! Без розмов!

Одежу де взяли?

КОСТЬ.

Хиба вы, тату,

Не бачили? Наталка-ж принесла

Вѣд тѣточки великого вузла!

(Смѣются).

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Невже?

НАТАЛКА.

При вас же переходила я хату.

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

От молодцѣ! Яке втяли!

Мы й догадаться не могли.

Ну, йдѣть здоровѣ! А про малого

Я вже подбаю якось сам:
 Не вдѣ тѣтка Юльцеви лихого...
 Щасливоѣ дороги вам!

(Дѣти тихенько навспиньках виходять, озираючись на лѣвѣ дверѣ).

ВСѢ РАЗОМ

(зникаючи).

Татусю, дядю, до стрѣваня!

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(вѣдчиняе на вулицю вѣкно, якій час махае им услѣд люлькою, далѣ вѣдчиняе друге вѣкно, запалюе люльку и знов укладається на канапѣ, наспѣвуючи).

„Гей, юнаки! гей, пластуны!

Народу рѣдного сыны...“

(З лѣвѣх дверей виходять панѣ Ганна и Марія .

ПАНѢ МАРІЯ

(бе об полы руками).

Ось гляньте! Знов уклався
 И навѣть ще не перебрався...

ПАНѢ ГАННА.

Як?! У халатѣ досѣ вѣн?!

Нѣ, нѣ! не бачила такоѣ ще людины!

Се неповага... се... правдивъ кпини!

Де Юльцьо?... Я пѣду...

(Закрутилась по кѣмнатѣ, хапаючись то за Юльцьѣв плед, то за своѣ рукавички).

ПАНЪ МАРІЯ.

Соромся стѣн,
Коли вже до людей тобѣ байдуже!
А дивиться! Так нѣбы и не чув...

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(подвѣвшись).

Ой, wybачте! бѣг-ме забудь.

Прости мене, мѣй друже!...

А ты чога закудакала, як курка?

ПАНЪ ГАННА.

А выразы! Се не слова,

А... а... Нѣ, нѣ! Болить вже в мене го-
лова.

Та бѣльше чемности в татарина чи турка!

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

А ты не бѣгай, а сѣдай,

Та поговоримо про справы.

Кажу, до пластунѣв небожа ты вѣддай,

Щоб був не тѣнь, а хлопецъ жвавый!

ПАНЪ ГАННА.

Такій, як ты, вайло нечемный и бурбон.

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Як я?... А чим же я не красень?

(Оглядае себе).

Здоровый, як той дуб, бадьорый, як той
[ясень.

ПАНЪ МАРІЯ

(смѣється).

А любиш над усе халат и сон.

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

Чому и нѣ? Хиба се рѣч шкодлива?

Хто спить,

Той, душко, не грѣшить,—

И в сѣм немае дива.

Сьогоня свято-ж в нас,

Не мае хорых — и я вольный,

Чому-ж не повалятись лишный час?

До працѣ-ж хто над мене пильный?...

Як, треба, час знайду

И для громадскоѣ работы:

Отсе скончу граматику...

(Марія смѣється и махае рукою).

Чого ты?

Тодѣ не гаюсь и не жду

А просто йду

Й записуюсь...

ПАНѢ МАРІЯ

(смѣється).

Та чули, в члены до „Просвѣты“,
А потѣм — вкладка на „Народный Дѣм“...

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Авже-ж, авже-ж... Тодѣ й по всѣм!

А поки-що...

ПАНѢ ГАННА

(дослухаючись).

А де-ж се дѣти,

Що их не чутъ?

У вѣкна здалеку чути згуки пластового маршу
Панѣ Ганна трѣвожно пѣдводиться'.

ПАНѢ МАРІЯ

(зиркнувши на чоловѣка).

Та де-ж вони:

Десь бавляться в своѣй кѣмнатѣ.

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

То як? Не вѣддаси у пластуны?

ПАНЪ ГАННА.

Ат, вѣдчепись! Он... чув, якъ горлатѣ!

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(дослухаючись).

Чудово як! аж жаль, що вже старый,
А то не думав бы й хвилины
Та из Марусею-б що-днины
Ходив на прохѣд пластовый.

ПАНЪ МАРІЯ

(смѣється).

Та и тепер ще з тебе молодець
И не абы-якій!

ПАНЪ ГАННА

(повѣвши носом).

А як же-ж пак: хоч у танець.
(Згуки маршу наближаються).

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(схоплюється).

О, о, вы чуєте?

(В такт музицѣ машеруе до вѣкна).

ПАНЪ ГАННА

(з жахом).

Та що се значить?...

Та вѣн и вѣкна вѣдчинив!

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Та нѣ! Вы гляньте лиш! Се треба бачить!
А спѣв! А спѣв!...

(Диригує люлькою и наспѣвує).

„Гартуймо-ж наш юнацькій дух,

„Нѣщо нам лихо и пригоды“...

А он и Кость... Марусю, глянь!

(Панѣ Марія иде до вѣкна).

ПАНѢ ГАННА

(здивовано).

Як Кость?... Та вѣн же...

ПАН КОГАЛЬСКІЙ:

В другѣй лавѣ

Он, Ганно, й твоѣй... Та ты устань,

Приглянься ближче сѣй забавѣ...

ПАНѢ ГАННА

(злякано схоплюється).

Хто моѣй?

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Та Юльцо-ж... Подивись,

Поки ще видно их...

ПАНѢ ГАННА

(прожогом кидається до другого вѣкна и очам
своѣм не вѣрить, угледѣвши Юльця).

Иване!!!

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(нѣбы не помѣчае еѣ збентежыня).
Немов новѣтнѣ лицарѣ якѣсь!

ПАНѢ ГАННА

(все ще не вѣрѣчи тому, що бачить, бѣжить до
правых дверей и заглядае в дитячу кѣмнату;
побачивши пустку).

Що наробив ты, злый тыране!

(Пѣдбѣгае до крѣсла и падае, зомлѣла).

ПАНѢ МАРІЯ

(пѣдбѣгае до неѣ и кладе ѣй руку на чоло).
Иди сюды!... Що з нею? Та хутчій!

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(пѣдходить).

Серйозного нѣчого.

ПАНѢ МАРІЯ.

Ще не встане.

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(смѣється).

Вдае. Дарма переляк, душко, твоѣй.

ПАНѢ ГАННА

(схоплюється).

Що? Що? и лицемѣрка еще я?

Бурбон ты! Хам! В твоєму домѣ

Нога не буде бôльш моя!

(Забирає плед, рукавички, пôднѣмає калъошѣ).

Пху!

(Выбѣгає).

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(регоче).

Най! та легше Юльцеви сѣромѣ!

(Диригуючи люлькою, наспѣває за маршем з вулицѣ).

„Веде нас гордо вôльный стяг

„До Щастя, Славы и Свободы!“

ПАНѢ МАРІЯ

(мовчки, з докором хитає головою).

ЗАВѢСА.

ДІЯ II.

Лѣс над рѣчкою, перед заходом сонця.

Просто — хижка в лѣсѣ над рѣчкою;
за нею — краєвид на горы з полонинами.
Лѣворуч — лѣс. Праворуч — камянистый
берѣг коло хижки; ближче — теж лѣс.

ЖУЧОК.

(из сачком до ловѣня комах, выбѣгає з лѣвого
боку на галявину за метеликом; зауваживши
хижку, раптом зупиняється здивований).

Гей-гей! Березо!... Гей, Листочку!
Бѣжѣть сюди! Боржѣй! боржѣй!...

ГОЛОС ЛИСТКА.

А що хиба?... Утѣк метелик твоѣй?

ЖУЧОК.

Ось гляньте: хижка в холодочку
Над рѣчкою! А-ну, боржѣй сюди!
Хотѣв ты пить — попросимо воды...

(З лѣвого боку виходять Береза и Листок из
сачками в руках).

БЕРЕЗА

(оглядає хижку).

А чи живе-ж хто у тій хижці?

ЛИСТОК.

Та хто-ж: бабуся, мабуть, там Яга.

(Підходять ближче).

БЕРЕЗА

(оглядаючи землю довкола).

Чиясь ступала тут нога

По сьї протоптаній дорѣжцѣ.

ЛИСТОК.

А-ну, стривай!

Підходить до дверей и стукає).

Чи є хто вдома?... Вѣдчинѣть!

(Наслухають).

А-гов! а-гов! чи є хто вдома?...

ЖУЧОК.

Нема...

ЛИСТОК.

Або причаѣлось, мовчить...

(Стукає знов).

БЕРЕЗА.

Менѣ ся хижка зовсѣм незнайома...

ЛИСТОК.

Менѣ також...

(Угледѣвши метелика).

Ось глянь — якій!

(Бѣжить за мотилем и зникае праворуч. Береза и Жучок за ним).

БАБА-ЯГА

(выходить з правого боку з снопыком усякого зѣля и простуе до хижи, спираючись на палицю).

Гукав тут нѣбы хтось, а хто — не знати.

(Озирається, зупинившись).

ЛѢСОВИК

(выбѣгае задом з лѣвого боку, регочучи; в руцѣ тримае флюяру).

БАБА-ЯГА.

Се ты тут, дѣдку лѣсовый,
У дверѣ гепав так до хаты?...

ЛѢСОВИК

(повертається).

Се ты, старенька? Геть тѣкай! —
Не заважай!

БАБА-ЯГА.

Кому и в чом?

ЛЪСОВИК.

Менѣ... Допѣру
 Заплутав в лѣсѣ я тут двоих:
 Годину вже вожу обох
 По хащах сих...

БАБА-ЯГА.

Пустуец з жиру.
 А хто-ж вони?

ЛЪСОВИК

(регоче).

Якѣсь пани.

Сюди приплентались из мѣста:
 Панок плохій, а панѣ норовиста
 И люта — гѣрше сатаны.
 Пѣдслухав я их лайку и розмову:
 Вони до тых — до наших пластунѣв.
 Зробив я прогулянку им здорову, —
 Сердеги впрѣли до рубцѣв.
 Иди-ж, стара, в свою хатинку,
 Не заважай!
 Як хоч — в вѣконце позирай...
 Вони тут будуть за хвилинку.

БАБА-ЯГА.

А що менѣ? — Нехай!

Жируй, коли не маеш ты роботи.

(Зникає в хижѣ).

ЛѢСОВИК

(регоче й починає выгравати на флюяръ мельодію пластѣвского маршу).

Идутъ, идутъ!...

(З реготом, пѣдстрибуючи, зникає праворуч).

(З лѣвого боку выходятъ пан Когальскій и панѣ Ганна: вѣн одягненьый туристом и навантаженьый пакунками вона — так, як и в першѣй дѣѣ).

ПАНѢ ГАННА.

Куди се ты завѣв?

Ой, Боже-ж: мѣй!... Замучив, заморив...

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(здѣймає капелюх и вытирає пѣт).

Мовчи, на Бога!

ПАНѢ ГАННА.

Не мовчатиму я доти,

Аж поки не зясуеш ты менѣ,

Чого пѣйшли мы в лѣс блукати?

Чом фурмана було не взяти?

Чи ты при памяти, чи нѣ?

Та ты-ж боживсь, що знаеш шлях...

ПАН КОГАЛЬСКИЙ

(нервуючись).

Авже-ж, що знаю! Та й сама ты чула,
Що грали поблизу. Чи вже забула?

ПАНЪ ГАННА.

Гаразд... Та де-ж вони? Розпука, жах!
Мене не носять бѣльше ноги!

ПАН КОГАЛЬСКИЙ.

Мене також: понабирала сих вузлѣвъ,
А ты их при... до ста чортѣвъ!

(Вытирає знову пѣт).

ПАННЪ ГАННА

(розпачливо).

Нѣ, нѣ! не маю змоги...
Хоч тут ты не бурбонь!

ПАН КОГАЛЬСКИЙ.

А-ну, замовкни на хвилину...

Чіясь он хижка осторонь:

Спитаю там, бо скоро згину

Вѣд спеки. (Иде до хижи).

ПАННЪ ГАННА

(злякано).

Стѣй! Куды ты? Стѣй!

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Чого? Чи вже боїшся й хижки?

ПАНЪ ГАННА.

Та се-ж не мѣсто, лѣс глухій, —
Та може-ж в хижцѣ тѣй опришки!
Пѣшов, не слухае... (Ламле руки).

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(пѣходить до дверей и стукае).

Агов!

Чи хто живе у сѣй хатинѣ?

(Баба-Яга вѣдчиняе дверѣ).

Бабусенько, добридень вам!

БАБА-ЯГА.

Здоров!

Чого блукаеш в сѣй пустинѣ?

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Сказали правду, що блукаем.

Дѣтей мы, бачте, тут шукаем...

З дороги збились... Двое нас...

(Показуе на Ганну).

Скажѣть, будь ласка, коло вас

Не мае поблизу табору?

Там дѣти в нѣм... там пластуни ..
Сюды забились мы, як в нору...

БАБА-ЯГА (смѣється).

Ого! не чула... Пустуны!
Як тѣльки ранок — есть их всюды:
На рѣчцѣ, в лѣсѣ, на горѣ.
Не заховаешся вѣд них нѣкуды!
Пустують все до пѣзноѣ зорѣ.

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

А де-ж табор их?

БАБА-ЯГА

(показує в правый бѣк).

Тут близенько.

Сією стежкою идѣть,
Там буде бѣр — улѣво повернѣть
И далѣ идѣть пряменько —
За хвильки за двѣ-три
Побачите и их шатры.
Та не вважайте на примари,
Що вас звели на манѣвцѣ.

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Якѣ?

БАБА-ЯГА

(смѣється).

Не слухайте флюяры.

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(здивовано).

Чому?

БАБА-ЯГА.

Жартують нашѣ молодцѣ.

Вы не зважайте: най вѣн грае...

А вы идѣть все, не звертаючи убѣк,

Де вѣн вас грою закликае...

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Та хто, бабуню?

БАБА-ЯГА.

Лѣсовик.

(Когальскій вѣдступае отетерѣлый).

Дочка твоя здорова, сын здоровый,

Єѣ

(показуе на Ганну).

И твѣй небож —

Вже здоровѣсенъкій також.

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

(злякано.)

Стривайте-но, бабуню... хто вы?

БАБА-ЯГА

(регоче.)

Бабуня, правда, я, але — Яга:
Пригадуеш з казок ты? — Костяна нога.
Бувай здоров, ласкавий пане!
(Ховається й зачиняє дверѣ).

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(вôдступе назад).

Що за мара!... Якась бриднѣя...

ПАНѢ ГАННА.

(пôдбѣгає до нього, з острахом).

Я чула все... Ходѣм звѣдсѣль, Иване!

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(тре лоба).

Вôд спеки се...ся маячня...

Чи жартувало се бабило з нами?...

ПАНѢ ГАННА.

Ходѣмо зараз, в тую-ж мить!

ПАН КОГАЛЬСКІЙ.

Стривай-но, дай спочить,

Зôбратися з думками...

(В сю мить позад них чути хлюпôт воды).

ГОЛОС ВОДЯНИКА.

У-у! у-у!...

ПАН КОГАЛЬСКИЙ

(з жахом).

А се ще що? Свят, свят!

(Озирається).

Се гърше щось за спѣв флюяры...

Вода нуртуе як! Якѣсь вѣдьомскѣ чары.

Тѣкаймо, Ганно, най им кат!...

(Переляканѣ зникають стежкойю праворуч).

ЛѢСОВИК

(выскакуе з кущѣв и регоче им услѣд).

Ого, дали якого драла!...

ВОДЯНИК

(высовується з воды).

Ненавижу отсих мѣйських панкѣв!

Як их почув, вся злѣсть в менѣ заграла, —

Вхопив бы клешнями и потопив!...

ЛѢСОВИК.

Нѣ, нѣ... ты чув?

ВОДЯНИК.

Про що?

ЛЪСОВИК.

А наша баба! —
Не слухайте флюяры, каже... Та друга
Зустрѣла-б так дурного драба
Из мѣста, що ой-ой! А ся... И се — яга?...

БАБА-ЯГА

(выходить из хижки).

Ты що се розпустив тут губу,
Крутихвосте?...

ЛЪСОВИК

(запобѣгливим тоном).

Хто? я? Та нѣ ..

Я лиш що дивно, бач, менѣ...
Беру я, бач, и те в рахубу,
Що не така вже стала ты,
Як знали мы тебе давненько...

Ну, треба йти, —

Бѣжу хутенько

Панам тым з мѣста навздогѣн.

(Зникае стежкойо праворуч).

БАБА-ЯГА

(сѣдае на порозѣ).

Давненько... Так... було . Минулось...

Усе на свѣтѣ повернулось...

Не тѣ часи — не той и чин.

(Хитае головою).

ВОДЯНИК.

Чого, стара, так розквоталась,

Немов конати вже зобралась?

БАБА-ЯГА.

А щоб ты знав! До того йде:

Лѣсы, поля, и горы, й воды

Пошарпали часѣв негоды.

Де наша влада? — Уже нѣгде!

Скажи менѣ, мѡй давный друже,

Невже ты той, що був колись?

Невже твоѡй дикѡй дух и тѣло дуже

Часѡв иржою не взялись?

Невже якась смертельна втома

Тебе нѣколи не гнѣтить

Передчутям, що сила инша нам, вѣдома, —

Людская сила кожду мить

Розчавить нас — и вже навѣки?

ВОДЯНИК.

О так! И сам я ледви-що живу.

Ще в гнѣвѣ часом, — дужѡй, дикѡй, —

Нуртую воду, греблѣ рву,
 Трощу в трѣски мѣцнѣ дарабы,
 Руйную хижи и млины.
 Та й що-ж? Вони,
 Отѣ лукавѣ, хитрѣ драбы,
 И знов наставлять перепон:
 Працюють ревно день и нѣчку
 Й колись глибоку, вѣльну рѣчку
 Беруть в залѣза та бетон.
 Плыву униз, плыву угору —
 Усюды греблѣ и мосты:
 Нема колишнього простору, —
 Не знаеш вже, куды й плысти.
 Та так — пѣрнеш у сю ковбаню,
 И вже тихесенько сидиш
 Гадаеш думоньку останню:
 Мовчи, старый, мовчи та дыш!

БАБА-ЯГА.

Авже-ж, авже-ж... Набрыдло жити,
 Нести житя, як той тягар,
 Страшных колишних наших чар
 Вже не бояться навѣть дѣти.
 Он глянь, що вартѣ нашѣ чары...

(З лѣвого боку выбѣгае Мавка, за нею друга: розпромѣненѣ, веселѣ, дзвѣнким реготом вони ваблять за собою одного из таборовых юнакѣв — Колоска).

КОЛОСОК

(ловить то одну, то другу, — вони звинно ухиляються).

Хто-ж вы? Створѣнячка живѣ,
Чи красный сон, легкѣ примары?
Чи бѣльше вас, чи тѣльки двѣ?

МАВКИ

(танцюють, побравшись за руки).

Є всюды нас — по всьому свѣтѣ:
В пшеницах ярых, в буйнѣм житѣ.

Поки васильки
Цвѣтуть ще синѣ,
Веселѣ хвильки
Ловим в промѣнѣ.
Як споловие
Жито, пшениця,
Лиха наспие
Скрѣзь косовиця!
Подружки милѣ,
Злѣтного лѣта,

Щастя и свѣта

Ловѣмо хвилѣ!...

(Розбѣгаються и, дзвѣнко смѣючись, зникають лѣворуч).

КОЛОСОК.

Прекрасный сон, чудова мрія!

(Бѣжить за ними.)

БАБА-ЯГА.

Витай, старый, нове житя:

Вже нашому не буде воротя,

Як замети його страшна завя

Часѣв новых и забытя.

Загинеш ты в своѣй ковбанѣ,

Умру и я у хижцѣ сѣй:

Дамо дорогу силѣ молодѣй

В непереможином сѣм еднанѣ!

Он глянь еще: то вже твоѣ

Рѣчного дна красунѣ—дочки...

ВОДЯНИК

(гнѣвно).

Се самоволя!

БАБА-ЯГА.

Є, облиш своѣ

Права: ты бач, сияють як видочки...

(З правого боку выбѣгають з реготом двѣ Русалки, тягнучи пѳд руки юнака-Потѳчка, — в однѳй руцѳ у нього вудка, а в другѳй — вѳдерце для рыбы).

ПОТѳЧОК

(опинаючись и регочучи).

Се гарну рыбу упѳймав!

Де вы взялись и хто вы?

Гаразд, що я ще не нервовый,

А то-б злякавсь и драла дав.

Та де-ж: на рыбу верг я хробака —

Натомѳсць вытяг двох рыбалок!

РУСАЛКИ

(смѳючись).

Пѳдстерегли мы юнака:

Тепер потѳшить нас, русалок.

ПОТѳЧОК

Русалки вы? Але из рѳчки,

Я чув, вони виходять серед нѳчки?

РУСАЛКИ

(плещучи в долонѳ, танцюють кругом нього)

Старый наш дѳд

Десь раптом зник,

Замкнути хѳд

Забув старенькѳй Водяник.

А мы звѣдтѣль
 На дно в рѣку
 Наверх, до хвиль,
 А опинились на гаку.

Тепер наш час!
 Потѣш ты нас!
 Старый-же там
 Нехай собѣ конае сам!

ВОДЯНИК

(оскаженѣвши з гнѣву).

У-у! у-у!

РУСАЛКИ

(з жалом).

Се вѣн !!! О, доленько лиха!
 Тѣкаймо геть!
 (Пѣдхоплюють пѣд руки Потѣчка и тѣкають на-
 зад, праворуч).

БАБА-ЯГА.

Ха-ха! ха-ха! ха-ха!

ВОДЯНИК.

Нехай-же начуваються дѣвулѣ:
 Єще мѣдна моя клешня!
 Де й сором той: при сонцѣ, серед дня

З людиною справляти гуль!
Се так! се так!

БАБА-ЯГА.

Облиш старый!

Кажу-ж тобъ: даремно, не минеться!
Старому любый свѣт нѣчний,
А молоде до сонця пнеться.

ВОДЯНИК.

Та се-ж усѣм звичаям навпаки!
Спокѣйно най дадутъ дожити вѣку.

БАБА-ЯГА.

Новый, мѣй друже, час, — новѣ казки:
Пѣддайсь без лементу, без крику.
Сидѣмо тихо в наших норах ..

ДУХ ЗЕМСКІЙ

(выходить из-за хаты, тяжкій, понурый).

Стара, ты вдома?

БАБА-ЯГА.

А, се ты?

Чого спустивсь з такоѣ высоты?

Чи тѣсно стало в скелях, в горах?

(Смѣеться).

ДУХ ЗЕМСКІЙ.

До тебе, бабо, на сей раз
Пришов отсе я на пораду.
Чи бачив хто таких пролаз?
До скель, до гôr, мов на принаду,
Несе их дѣдько из долин.
Нѣщо им лѣс, нѣщо просторы
Зеленых дальних полонин,
И криком их высокѣ горы
И скелѣ аж двигтять.
Розсыпляться, як козы тѣ, усюды,
И все им треба знать,
Нема им смутку, нѣ зануды, —
Ладнѣ хоч цѣлый день спѣвать.
Колись було в ряды-годы,
Як хто из мѣста и заверне,
То лиш в мѣжгôры загуди —
Вôдразу геть втѣче, мѣзерне,
И мôй, до тишѣ звуклый, слух
Трѣвожить пѣснею хиба пастух,
Коли спускавсь из полонины.
А сих як дѣдько вже принѣс —
Не знают тишѣ горы й лѣс:
Збирають все квѣтки, ростины;

Гладенькѣ, круглѣ, кремѣнцѣ
 Не влѣжать вже коло потѣчка,
 И дивовижнѣ камѣнцѣ,
 Або незнана им травичка
 Опиниться як стѣй у них в руках.
 В проваля лѣзуть, у яскинѣ,
 По схилах гѣр и по верхах.
 Сьогонднѣ в дальнѣй полонинѣ
 Всѣ придивлялися маржинѣ,
 Из пастухом спѣвали, грали,
 Його на вечер закликали
 До себе в гостѣ до шатрѣв.
 Та, бий його нечиста сило!
 Нащо вже смѣливый медвѣдь Бурмило,
 А й той з горы чим-дуж десь покотив.
 Та се, як далѣ отак буде,
 То хоч свѣт за очи тѣкай...

БАБА-ЯГА.

А буде, сердце, буде, — так и знай:
 Сѣ молодѣ. завзятѣ люди
 Не те, що з мѣста паничѣ:
 Для них нема у нас страшного
 Нѣ в ясный день, анѣ вночи:
 Поволи вгору идучи,

До сонця линуть до ясного.
 Не опър там обуреня старечъ,
 Де так буяють сили молодечъ.

ДУХ ЗЕМСКІЙ.

То се твоя, бабусенько, порада?
 Єъ нѣколи не прийму!
 Та се-ж старых звичаѣв наших зрада!

БАБА-ЯГА.

Така, мѡй голубе, як и йому.
 (Показує на Водяника).

Мовчи та дыш, коли ще животієш.
 На змѣну нашим сили йдуть новѣ, —
 Скорись, як є ще розум в головѣ,
 Бо все одно нѣчого ты не вдієш.

ДУХ ЗЕМСКІЙ

(вѡдходить набѡк и сѣдає на каменѣ, тяжкій, по-
 нурий).

Менѣ, цареви сих таємных гѡр,
 Вѡддати горы, скелѣ, бѡр?
 Я — царь вѣкѡв, тысячолѣтя...

ВОДЯНИК.

И я також, та з того що?

БАБА-ЯГА.

Тепер, сусѣды, мы — нѣщо :
 Трухлятина, старе лахмѣтя.
 И як себе ты не дратуй, не сердь,
 Лишилась нам одна лиш пѣсня — смерть.

ЛѢСОВИК

(выбѣгае з правого боку).

Таки дѣстались до табору,
 И скѣльки я не грав,
 Нѣхто уваги не звертав...

(До Духа земского).

А ты чого се кинув гору ?

Та чом се вы такѣ...

Якѣсь засмученѣ, понурѣ,

Мов тѣ дерева пѣсля бурѣ ?

Посѣли думы вас тяжкѣ ?

На се я лѣвки добрѣ маю :

Послушайте, ось вам заграю.

(Вылазить на дерево и сѣдае на гиляцѣ. Пѣдно-
 сить до уст флюяру и грае пластѣвскій марш).

ДУХ ЗЕМСКІЙ И ВОДЯНИК

(затуляють уха).

Облиш ты, дѣдъку лѣсовый !

Якоѣ хоч, лиш не сиеѣ !

ЛЪСОВИК

(регоче).

Чому? Як так то, замѣсьць неѣ,
 Я марш заграю жалѣбный,
 Як-раз до вашоѣ зануды,
 Вы пѣдтягнѣть, — чудесно буде!
 (Грае якійсь час сам).

ВСѢ

(спѣвають).

Як сон, чудовый сон, минули днѣ.
 Крылом вже мае смерти грѣзна тѣнь,
 И хтось шепоче нѣжно в тишинѣ:
 „Ты жив. ты довго жив, — спочинь! спочинь!“

Як грань, червона грань, цвѣло житя
 Без дум клопѣтных, горя и терпѣнь,
 И хтось шепоче: „Йди у забутя:
 Ты жив, ты довго жив, — спочинь, спочинь“!

И гѣр, зеленых гѣр чудовый рай,
 И шум лѣсѣв, шум вод прозорых кинь:
 Уже Смерть шепоче: „Край, усьому край!
 Ты жив, ты довго жив, — спочинь, спочинь!“

(На спѣв з правого боку выбѣгають Береза, Листок и Жучок; здивованѣ, вони стоять спочатку

оддалѣк, а коли спѣвъ кѣнчается, пѣдходятъ ближе;
Колосокъ зъ Мавками стоятъ в куцахъ злѣва, а
Потѣчокъ зъ Русалками—зправа).

ОДНА ЗЪ МАВОКЪ

(смѣючись).

Спѣвають нашѣ упокѣй...

ОДНА ЗЪ РУСАЛОКЪ

(такъ само).

Звѣдкѣль сей настроѣй похоронный?

ЖУЧОКЪ

(пѣдходить до спѣвцѣвъ, за нимъ Береза и Листокъ).

Вы жебраки, старцѣ?

(Всѣ трое вытягаютъ зъ кишень по дрѣбной монетѣ и подаютъ — одно Бабѣ, друге — Духови земскому, трете — Лѣсовикови, тѣ не берутъ).

ЛѢСОВИКЪ

(регоче).

Утяв малый!

ЖУЧОКЪ

(знѣяковѣвши).

Якѣсь спѣвали-жъ вы каноны... (До Березы).

Мы думали, що прохачѣ вѣни,

А грошей не берутъ...

ДУХ ЗЕМСКІЙ

(понуру).

А хто вы ?

Чиѣ ? Звѣдкѣль ?

ЖУЧОК.

Мы — пластуни

Мы из табору..

(Показуе в правый бѣк).

Там вѣн, край дѣбровы...

ДУХ ЗЕМСКІЙ.

Чиѣ вы дѣти ?

ЖУЧОК.

Сонця и Весны,

Мы дѣти Матери Природы.

ДУХ ЗЕМСКІЙ.

Ого ! (Схиляе голову).

И мы тако-ж. Але старѣ

Вже стали.

ЛИСТОК.

Як ?... Вы пластуны ?!

ДУХ ЗЕМСКІЙ.

Царѣ

На сѣ лѣсы, и горы, й воды.

Але... летять короны з головы...
 Тепера тут владарѣ — вы. (Встає).
 Прощай, стара, — мы вже скônчили.
 (До Водяника).

Та й ты не трать, мôй брате, силы
 Й спускайся на дно уже навѣк.
 Коли в душѣ зосталось лиш зневѣря,
 То не поможе вже нѣякій лѣк.
 Знайду собѣ найтаємнѣйше десь мѣжгôря
 И так засну,
 Щоб бôльше вже не прокидатись.
 (До дѣтей).

А вам сказать лиш можу рѣч одну:
 Щасливо зоставатись!...
 (Важкій, понурый, вôдходить, звôдки прийшов).

ВОДЯНИК.

И я за ним... Прощай, стара!
 В новых часах, в новых звичаях
 Для нас немає бôльш добра,
 А жити в смутках та одчаях —
 Не варто звѣрям, а не то царям!
 Прощайте, дѣтки! Ваше свято!
 Нехай постелеться квѣток багато
 В дорозѣ молодечôй вам!

А я в найглубшѣй у ковбанѣ
Присплю часы своѣ останнѣ...

(З шумом и плюскотом пѣрнае в воду).

БАБА-ЯГА

(хитае головою и пѣдводиться).

Так, так... Кѣнець... На спочив час.
Замкнутись в хижцѣ и заснути... (До дѣтей).
Широкой красной шлях пославсь для вас,
Пильнуйте лиш, щоб з нього не звернути!
Прощайте, любѣ...

ЛѢСОВИК

(що ввесь час здивовано стежив за сценою з де-
рева, стрибае звѣдти).

И дарма!

А я не хочу ще вмирати!
Я буду им до танцю грати (Показуе на дѣтей).
А ты, стара, вмирай сама!

БАБА-ЯГА.

Чому и нѣ? Лиш ты свого закону
Им не зарядиш бѣльш, бо мають свѣй,
А ты ж е царь у пущѣ лѣсовѣй.
Прощайте!..

(Зникае в хижцѣ, причинивши за собою дверѣ).

ЛЪСОВИК.

Царь?!.. К чортам корону.

(Зривае вѣнецъ и топче ногами).

Я хочу жити, а не панувать!
 Купатись в соняшнѣм промѣнѣ,
 Из вѣтром в лѣсѣ пустувать,
 У кожнѣй квѣтцѣ и ростинѣ
 Буять, пишатись и радѣть.
 А срѣбнозорими ночами
 В танку рухливѣм з русалками
 Ловити щастя кожну мить.

(Русалки й Мавки, разом з Колоском и Поточком,
 выбѣгають из кущѣв).

РУСАЛКИ

(плещучи в долонѣ).

Ты, дѣдку, з нами?... Браво, браво!

МАВКИ

(так само).

В веселѣм, радѣснѣм танку
 Закрутимось мы красно, звинно, жваво
 Пѣд пѣсню щастеви дзвѣнку.

(Крутяться в танцѣ).

ЛЪСОВИК.

То геть про смерть всѣ теревенѣ!
 Усюди повно ще житя.
 Моѣ лѣсы еще зеленѣ!
 Старечий нуд к нечистой нень!
 И геть мѣзерне живота!

ПЛАСТУНИ.

До нас, старый, у пласт юнацкій!

ПОТЪЧОК.

Ты чарѣвник, — перемѣни
 Старечий образ свѣй дивацкій
 И приставай у пластуни!

КОЛОСОК.

Ты любиш те, що й мы — Природу.
 Приймай же, дѣдку, наш закон,
 И замѣсць смерты й похорон,
 Мы одсвяткуем добру згоду.

БЕРЕЗА

(захоплено).

У пластуни! У пластуни!
 Ну, покажи своѣ нам чары!

ВСѢ.

Лише не кидай ты флюяры
И веселу пѣсню нам утни!

ЛѢСОВИК.

Най буде так!...

(Зривае з себе подобу Лѣсовика и перевертається
у плас гуна).

Я ваш, я з вами —

У лѣсѣ, в горах, на полях, —

Я молодой из юнаками,

В их товариствѣ — в пластунах!

(Пѣдносить до уст флюяру и грае бадьору моло-
дечу пѣсню. Йому луною вѣдповѣдае десь поблизу
хор юнаков).

ЛИСТОК.

Се нашѣ йдуть. Грай далѣ, не спиняйся!

ЛѢСОВИК.

Хто голос мае — прилучайся!

ГОЛОС ХОРУ.

Зелена дѣброва з сонечком устала,

Кучерѣ зеленѣ вѣтром розчесала.

Зелена дѣброва росою умилась,

Разом из пташками Богу помолилась.

Зелена дѣброва над рѣчку схилялась, —
Вродою-красою гордо запишалась:

Зелена дѣброво, твоя доля щасна, —
Чи на свѣтѣ е ще хто над тебе красна?

(За другим куплетом з-за хижки виходить група
пластунѣв и пластунок и пѣсню доспѣвають на
сценѣ).

ЖУЧОК.

Вы звѣдки?

ВСѢ.

З гѣр. Були на полонинѣ.

А з вами хто се?

КОЛОСОК.

Се — Мавки.

ПОТѢЧОК.

А сѣ двѣ — з рѣчки Русалки.

ВСѢ

(оглядаючи з цѣкавостю Мавок и Руса ок).

И там дива, и тут — в долиниѣ.

1-Й ПЛАСТУН

(зауваживши Лѣсовика).

А се?

ЛИСТОК.

Був Лѣсовик — тепер пластун.

2-Й ПЛАСТУН

Де горы, лѣс — там певнѣ чары.

ВСѢ

(оглядають Лѣсовика).

И справдѣ наш, сей хорошун.

А втни щось, хлопче, до флюяры!

ЛѢСОВИК

(одходить, сѣдає на каменѣ и починає грати
коломию).

ВСѢ

(спочатку уважно й з цѣкавостю слухають, потом
розпочинають танець .

1-Й ПЛАСТУН (примовляє танцюючи).

Ой, пластуне молоденькій, до танцю охочій:
Танцював-бы цѣлѣ днѣ, танцював-бы й ночи!

2-Й ПЛАСТУН (також).

Пластун в танцю дуже пильный: пѣдкѣвками
[креше,
А из людьми пластун словный: нѣколи не
[бреше!

ПОТÔЧОК (також).

Юнак любить лѣс зеленый и Матѣр
 [Природу:
 Вѣн не зрадить своего краю и своего народу!

КОЛОСОК (також).

Гей на свѣтѣ, юнаки, лиха того сила:
 Пластунови й день — не день, без доброго
 [дѣла!

ЛИСТОК (також).

Гей, юначе, друже, брате, ты до всѣх при-
 [хильный,
 Людям небо прихилив-бы, а сам ходиш
 [вѣльный!

БЕРЕЗА (також).

Хоч буває так мѣж людьми, що де кого й
 [сказать,
 Пластун чемный по-лицарски, нѣкого не
 [вразить!

ЖУЧОК (також).

Пластун любить пластуна, як рѣдного брата,
 Пластун любить и ростини, и квѣти й
 [звѣрята!

1-Й ПЛАСТУН (також).

Гей, пластуне молодый, любиш сонце й зорѣ!
Пластун завше веселенькій — чи в щастю,
[чи в горѣ!

2-Й ПЛАСТУН (також).

Вон не пе и не гуляе, не кида грайцарем,
Зате батькови старому не буде тягарем!

3-Й ПЛАСТУН (також).

Чистѣ думи, чиста мова, чисте в нього й
[тѣло, —

Вон и доброму й лихому в очи гляне смѣло!
(Коли танець закончується, з правого боку вы-
ходить пан Когальскій, але вже без пакункѣв).

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(угледѣвши пластунѣв гукае назад).

Гей, Ганно! тут вони! Казав-же я...

1-Й ПЛАСТУН.

Се-ж хто такій?

ЛИСТОК (смѣється).

Ховайся, Жучку,

Бо вѣзьме тѣточка за ручку, —

Гѣренька доленька твоя!

Мы тут, татусю!

(Кидається до батька, за ним Береза також).

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(обнимаючи и цѣлующи дѣтей).

Ну, здоровѣ, юнаки...

(Далѣ говорить з ними осторонь).

ПАНЪ ГАННА

(выходить з лѣсу)

Мы знову тут, — я так и почувала...

(Оглядае в лорнетку пластову группу).

А де-ж мѡй Юльцо, дѣтваки?...

(Пластунни з цѣкавостю, але не рухаючись, оглядають прибулих. Жучок, посмѣхаючись, иде до неѣ, але она його не помѣчае й дивиться на группу)

ЛИСТОК

(перепиняе Жучка).

Не признавайсь : вона тебе ще не пѡзнала.

(Пан Когальскій й Береза смѣются й ухвально кивають головою).

ЖУЧОК

(пѡдходить до неѣ и ледви стримуючись од смѣху, здоровить по пластунскому).

Шановна панѣ, вам кого ?

ПАНЪ ГАННА

Менѣ?...

(Зауваживши дѣтей Когальского)

Се вы? Здоровѣ, дѣти!
Нема Юльцюня тут мого?
Чому не вийшов тѣтки вѣн зустрѣти?

ЛИСТОК

Вѣн, тѣточко, десь мабуць там,
Мѣж тими...

ЖУЧОК

Прошу, панѣ, пошукаем.

(До пластунѣв)

Шикуйся в лаву!

(Всѣ смѣючись шикуються)

Всѣ до послуг вам!

То може з краю починаем?...

ПАНѢ ГАННА

(обходить лаву по фронту).

Та де-ж вѣн, Юльцьо мѣй?

(До Когальского трѣвножно)

Його нема!

ЖУЧОК.

Хиба утѣк десь крадькома?

А то був тут допѣро з нами.

ПАНЪ ГАННА

(розглядае хлопця в лъорнетку)

А може-б ты його гукнув ?

(Загальний регѳт. Нарештѳ она пѳзнае його).

Чи хто видав такее, чи чув ?...

Юльцюню, ты ?

ЖУЧОК

(радѳсно кидаецься до неѳ).

Та я-ж, тѳтуню, перед вами !

ПАНЪ ГАННА

(однимаючи й розглядаючи його при загальнѳм
регѳтѳ).

А гарный, нѳчого сказати !

Навѳщо тѳтку так лякать :

У мене вже й душа...

ПАН КОГАЛЬСКІЙ

(пѳдходить до неѳ з дѳтьми).

Пѳшла у пяти !

Ех, ты-ж ! Не будеш нарѳкать ?

Утихли вже твоѳ за нього болѳ ?

Он бач, як яблучка, щѳчки,

Були-ж блѳдѳ, запалѳ, кволѳ !

ПАНЪ ГАННА.

Так, так... здоровый, бачу, навспражки...

(З жахом схоплюється).

Але-ж як вѣн одягнений!!

Та ще и без капелюха...

Та вѣн застудиться!!!

ПАН КОГАЛЬСКІЙ (регоче).

Смѣха!

Пѣд загальний регѣт завѣса спускається.

Ужгород. 25. I. 924.

ПЛАСТОВА ЛИТЕРАТУРА.

о о о

В редакціѣ „ПЛАСТУНА“ можна замовити слѣдуючи книжки :

ПЛАСТУН—JUNÁK—CSERKÉSZ I. Рѣчн. чис. 1—5. опр. 20 Кч.

ОСТАП ВАХНЯНИН: „Пласт.“ Накладом вид. „Тиса“ в Ужгородѣ. 16. ст., ц. 1 Кч.

ПЛАСТОВЫЙ КАЛЕНДАР Накладом С. Лаврова, Прага 1924. 32 ст., ц. 2 Кч.

С. ЧЕРКАСЕНКО: „Вечѣрный гѣсть“, драматична картина в 1 дѣѣ з пласт. житя. — Музыка Я. Ярославенка, ст. 32, ц. 2·50 Кч. Накладом С. Лаврова Прага 1924.

С. ЧЕРКАСЕНКО: „С мѣх“, драматична казка в 1 дѣѣ. Вѣнета О. Бокшая, ст. 32, ц. 2·50 Кч. — Накладом „Пластуна“ в Ужгородѣ 1924.

ПЛАСТОВЫЙ ГИМН. Слова С. Черкасенка, музыка Я. Ярославенка, ц. — 30 Кч.

Е. ТОМПСЕН СЕТОН: „Оповѣданя“. Переклали М. Сѣрый и О. Верес, змѣст: 1. Дикѣ качки, 2. Чорный Рижак, 3. Вѣрный Чинк, 4. Исторѣя Твердого Серця. Илюстраціѣ О. Бокшая. — Накладом „Пластуна“ в Ужгородѣ 1924. ст. 48, ц. 3.— Кч.

Е. ТОМПСЕН СЕТОН: „Дух лѣсу“. Переклали М. Сѣрый и С. Черкасенко. Змѣст. 1. Дух лѣсу, 2. Як людина знайшла Великого Духа, 3. Першій крок, 4. Материна наука. — Илюстраціѣ О. Бокшая, ц. 4.— Кч.

Д-р. БОЖ. ПЕШЕК: „Лицарѣ таборового Огню“ (з илюст.), ц. 3.— Кч.

З кѣнцем червня выйде накладом С. Лаврова в Празѣ пл. пѣдручник „Основы пласту“. (10 арк. др. з илюстр.).